

't Lemels Arfgoed

OPGERICHT 17 APRIL 1997

Jaargang 6, Nummer 2/12

December 2003

't Arfnieuws

Oud-Hollandse Markt 2003

De verkoop van de jam was dit jaar weer een groot succes. Ruim 300 potten werden verkocht. Alle jambereiders en kopers van harte bedankt.

Jampotjes

Dank zij de enthousiaste medewerking van velen is de jampotvoorraad nu nog zo groot, dat onze opslagplaats geheel gevuld is. Wij willen de inzameling dan ook tijdelijk stoppen. Als de voorraad is geslonken doen wij graag weer een beroep op u.

Werk- en Expositieruimte

Het bestuur heeft besloten om de subsidieaanvraag via Leader + niet verder door te zetten. Het aan te vragen subsidiebedrag eiste van onze Stichting een dermate hoge eigen investering, dat dit niet verantwoord bleek. Wij willen hen, die ons bij deze aanvraag begeleid hebben, van harte bedanken voor de door hen geïnvesteerde tijd en inzet. We hebben nu besloten om met eigen inzet en bescheiden middelen een expositieruimte te realiseren. Dat zal gebeuren in verschillende fases.

Als eerste zullen we ons gaan bezig houden met het egaliseren van de vloer, de aanleg van licht en water en het isoleren en afwerken van de wanden.

Aangezien vele handen licht werk maken, vragen wij vrijwilligers die ons daarmee willen helpen. Mogen wij een beroep op u doen?

Meldt u zich dan aan bij een van de bestuursleden. Wij zien uw hulp graag tegemoet.

Bent u niet in staat ons te helpen, maar wilt u onze expositieruimte, waarin ons oude Lemele zichtbaar wordt gemaakt, steunen? Sponsors zijn natuurlijk van harte welkom. Het banknummer van onze Stichting vindt u achter op onze halfjaarlijkse uitgave "Lemels Arfgoed". Bij voorbaat onze hartelijke dank.

Cursussen

Nu er dit jaar weer een oogstdag zal worden gehouden, zullen herhalingen plaats vinden van de cursussen voor het maaien en het binden. Opgave en inlichtingen: Adri Pouw, tel: 331455.

Handmatig dorsen

In onze vorige uitgaven vermeldden wij, dat wij proberen om een instructeur te vinden die ons wilde helpen bij het handmatig dorsen.

Wij hebben hem gevonden in de persoon van de Hr. Alferink uit Hellingendoorn. In die plaats heeft hij een dorsploeg die overal demonstraties geeft. Niet alleen het dorsen, maar ook de vele rituelen die daarbij gebruikelijk waren, komen aan de orde. Een ploeg bestaat uit 3 dorsers (+ een reserve) met een commentator. Wie voelt wat voor deelname aan zo'n dorsploeg? Gaarne opgave bij Adri Pouw (zie boven). Een dergelijke ploeg zou van grote betekenis zijn op onze oogstdag! Die komende oogstdag is voorlopig gepland op donderdag 29 juli 2004. In de volgende uitgave komen we hier natuurlijk nader op terug.

Martin Wilts

*Voor opmerkingen of bijdragen kunt u terecht op ons e-mail adres :
lemelsarfgoed@freeler.nl*

De puzzelfoto uit het vorige nummer

Ik heb veel telefoontjes gehad; de meeste oplossingen gingen in de richting van hoepels maken of een apparaat om de hooiberg op te draaien. Aan de hand van de trottoirtegel eronder is te zien dat het apparaat niet zo erg groot is; het moet op de rand van een tafel of iets dergelijks bevestigd worden, anders kan de slinger niet ronddraaien. De ene as draait ook veel sneller dan de ander. Het komt uit de slagrij en het werd gebruikt om de darmen van varkens en koeien schoon te krabben. Helaas was er dus niemand die het goede antwoord gegeven heeft en houden we de taart maar even in de vriezer voor de volgende puzzelfoto.

Dick Vos

Slager van Driessen tot Kouwen

Aan de Blikman Kikkertweg was de slagerij van Gerrit Hendrik van Driessen gevestigd. Hij is geboren op 29 december 1912 en overleden op 11 september 1976 en was getrouwd met Gerridina Stappenbeld. Zij is geboren op 10 juli 1914 en overleden op 28 juli 1996.

Vier kinderen werden er geboren: Henk op 26 augustus 1937, getrouwd op 2 december 1959 met Truus Dekker. De drie andere kinderen waren Willie-Dirkje, Dick en Gerrit.

Al het vlees uit de slagerij werd op bestelling klaargemaakt en in de hele regio uitgevent.

Bij de klanten werd dan weer “opgehoord” en 1 keer in de week of 14 dagen het vlees bezorgd.

Henk werkte van jongs af aan al volop mee in het bedrijf maar aan de Blikman Kikkertweg was geen mogelijkheid om uit te breiden.

Een winkel stond hoog op de prioriteitenlijst maar ook in Lemeleveld was er voor een slagerij geen ruimte. Via een gesprek met wethouder A.J. Immink kwam men tot de conclusie dat Lemele een heel goede vestigingsplaats zou zijn.

Ze hadden hier veel klanten en de huisslacthing vanuit deze omgeving nam toe.

Aan de Weth. Imminkstraat waren de eerste huizen gebouwd en hier werd in 1962 een bouwka-
vel van de gemeente Ommen gekocht.

Van Driessen liet hier een woning / slagerij / winkel compleet met automaten voor verkoop warme versnaperingen bouwen. Dit laatste was natuurlijk nieuw voor de jeugd van Lemele en werd al gauw, wat nu genoemd wordt, een

Opening Slagerij van Driessen

hangplek voor veel jongeren.

In 1963 verhuisden de 2 gezinnen naar Lemele en zo begonnen vader en zoon Henk met de slagerij in Lemele.

De opening was gepland op 3 april 1963, welke werd verricht door de toenmalige burgemeester van Ommen de heer van Reewijk. Henk vertelt dat A.J. Immink de opening zou verrichten maar hij lag in het ziekenhuis na een ernstig treinongeluk. Ook nam Henk deel aan de slagersvakwedstrijden in Utrecht en Almelo en heeft hierbij de 1^e prijs gehaald met droge varkensworst en bakleverworst. Een zeer drukke tijd dus. Truus weet zich deze tijd nog als de dag van gisteren te herinneren: “Ik stond met weeën de winkel in te richten”, vertelt ze, “want 2 dagen later werd onze dochter Alie geboren. Een dubbel feest dus.”

1e prijs bakleverworst

Henk vertelt dat hij midden in de nacht wakker werd van een koe die de andere dag geslacht zou worden. Of de koe dit in de gaten had weet Henk niet maar hij brak wel uit de stal. Henk er achteraan en hij kreeg hem bij de begraafplaats weer te pakken. Enkele uren later

hing het beest geslacht en wel in de slagerij.

Ook brak er eens tijdens het glad ijzelen een varken los. Het beest had hier veel minder last van dan vader en zoon Van Driessen, maar uiteindelijk belande het varken in de pan.

Er werd nog steeds veel vlees uitgevent maar dit was erg arbeidsintensief. In 1970 zijn ze hier mee gestopt. In 1970 is de winkel van H. Muller in Lemelerveld gehuurd en hier kwam broer Dick te werken. Dit heeft Dick tot 1977 gedaan en is toen naar Wolthuis in Zwolle

vertrokken.

De huisslachten namen enorm toe. Ook de winkel verkoop was goed. Maar jammer genoeg liet de gezondheid van Henk en Truus te

In de slagerij

wensen over en om deze reden werd in 1979 het bedrijf aan Henk Kouwen verkocht.

Henk en Truus zijn toen verhuisd naar Ommen waar ze tot op heden nog wonen aan de Witte de Witstraat.

In onze volgende uitgave de periode 1979 tot heden.

Bert Duerink

Het melken door de jaren heen bij de familie Stoeten.

Hieronder volgt een interview met Bertus en Dina Stoeten.

De oude foto's komen op tafel en de verhalen komen er vanzelf. Je begon vroeger - omdat je op een boerderij woonde - op je twaalfde ongeveer te melken, maar zegt Bertus "Je mocht 't wel eens eerder proberen te melken als er een 'makke' koe was".

Dina: "Je leerde het vanzelf want je was er al zo vake bie en je wist al precies hoe je de handen moest zetten". Op bijgaande foto zie je Bertus - als 14 jarige - een koe melken. De koeien stonden gewoon los in

Bertus onder de koe

de wei. Bertus: "Als hij even weg liep dan moest je de emmer oppakken en er even achter aan lopen, maar meestal als je begon met melken bleven ze wel staan". Om een koe te melken had je ongeveer 10 minuten nodig.

Bertus heeft ook een melkcursus gevolgd bij Koggel Willem in Giethmen. Dat was in de oorlogstijd. Dit werd georganiseerd door de melkfabriek uit Ommen. Herman Wessels van Loarbrugge gaf er les. "Hij had hele kleine haanties, en melken dat hij kon, het was een lust om te zien. Ik dache dat mut ik ok kunn'n met mien grote hande", vertelt Bertus. De groep bestond uit zes personen. Je leerde het schoonmaken, het 'anreien' en het melken met de hand. Ook leerde je dat de eerste straal niet in de emmer mocht want deze was mogelijk nog niet schoon. Op de cursus moest - om te kunnen laten zien dat je hier aan gedacht had - deze melk in een speciaal pannetje worden gedaan maar thuis deed je dit gewoon op de grond. Na de cursus volgde er ook een officieel examen.

Toen ze net getrouwd waren hadden ze eerst 7 en later 8 koeien om te

melken. De melk werd in bussen gedaan en werd elke dag door de melkboer naar de fabriek gebracht. Zaterdag werd de melk twee keer weggebracht, ook 's avonds. Als het warm weer was in de zomer, werd de melk ook in de nacht van zondag op maandag opgehaald, anders was er 'kaans op zoere melk'.

Als je op het land melkte deed je de melk in bussen. Die deed je half vol en nam je mee op de fiets. Eén voorop op de stang, met een jutezak eronder en twee achter aan de bagagedrager. Dit was op een gewone fiets, dus geen transportfiets. Volle melkbussen zou veel te zwaar zijn om mee te fietsen en je kunt je voorstellen dat zelfs met drie halfvolle melkbussen het nog wel eens mis ging op al die zandwegen. Dina: "Het kwam wel eens voor dat je viel, maar nooit ging er veel melk verloren want de deksels zaten er altijd goed strak op".

Bertus: "Later hadden we een karretje achter de fiets, dat was al een stuk makkelijker". In deze 'melkkaore' konden zes bussen staan. "Het bleef echter erg zwaar fietsen want de wegen waren vaak bar slecht vooral als je naar Vlakk'n Venne (Zonnebloemweg) moest", vult Bertus aan.

Bertus had wel een motorfiets maar deze werd niet gebruikt voor de melkkar. Wel werd de motorfiets gebruikt om naar het knollenland te rijden. Bertus: "Je reed zo met de motor over het land heen en je parkeerde hem tegen een bult knollen en als je weer thuis was - de motor helemaal onder de modder - dan gooide je er een emmer water overheen en schoon was ie weer".

Bertus had van huis uit de gewoonte om de koeien bij het melken niet vast te zetten, dat hoefde niet want de koeien liepen toch bijna nooit weg. Eenmaal getrouwd vond Dina het maar raar dat je de koeien niet vast zette. Na een paar keer de koe los te melken ging Dina de koe toch maar vast zetten; "dat was veel makkelijker, dan hoefde je niet achter de koe aan te lopen". Bertus en zijn vader vonden dat helemaal nog niet zo gek en deden dat vanaf dat moment ook.

De koe werd dus vastgezet 'an'n droad' en ai'n 'lillekert' had'n den oe wol trapp'n dan pahn ie een spantouw en knupp'n ie de poten aan elkaar vaste'. Meestal was dat een pink die nog niet 'gewoon' was om gemolken te worden. Het gebeurde ook wel eens dat de koe tijdens het melken de poot in de emmer zette en dan had je vieze melk met zand, gras en stront. De melk kon je dan wel weggoaien.

Tijdens het melken zat Bertus op een zelfgemaakt stoeltje, een 'éénpoot'. Als de koeien op stal gingen in het najaar dan werden ze vastgezet aan een stuk touw of ketting. Deze zat vast met een ijzeren

ring aan de ‘stalreppel’. Dit is een houten paal die in een rij in de vloer stond en een diameter van ongeveer 10 centimeter had. Deze reppel zat bovenaan vast aan de ‘stekkeriege’. Boven in de reppel zat een gat en deze viel over een grote kram heen waar weer een houten pin voor zat. Als de reppel versleten was en de koe de reppel doormidden trok kon deze eenvoudig vernieuwd worden. Tijdens de winterperiode kalfden de koeien op stal af. Dit was ook gemakkelijk omdat de pinken

die het melken nog niet gewoon waren mooi vast stonden en eenvoudiger in bedwang werden gehouden, “ ’n niemelk’n pinke kon beheurlijk tekeer gaon”.

De eerste melk van de koe - de biest - werd altijd aan de kalveren gevoerd (gewetterd).

Het was altijd een mooie periode als de koeien moesten afkalven en het was ook altijd een onderwerp van gesprek bij het ‘nieuwjaarwinnen’. De steevaste vraag was: “Hoevölle veerskalver hei al?”.

Bij de Fam. Stoeten werd in het begin van de jaren zestig de eerste melkmachine gekocht. Het was een ‘Manus’ van Stoevelaar. In de melkmachine zat een motor op gas en daaraan vast zat een vacuümpomp. Op dit vacuüm werkte de melk-pulsator die aan de melkemmer zat. Het geheel bestond uit 4 rubberen tepelhouders die door het vacuüm aan de tepels bleven hangen. Via een doorzichtige slang kwam de melk in de emmer

In de herfst als de koeien op stal gingen werd de vacuümpomp uit de melkmachine overgebouwd naar de stal en werd daar op een elektromotor aangesloten. In de stal was ook een vacuümleiding aangelegd waarop de melkemmers konden worden aangesloten.

Dina: “de meeste koeien waren snel aan de melkmachine gewend

Koeien aan de reppel

want de koeien vonden dit best prettig. Tja met zo'n machine war'n ze ok veel sneller van hun 'Stekkende melk of'.

Door de melkmachine gaven de koeien echter geen extra melk. Bertus: "maar doordat je nu makkelijker kon melken ging je ook meer koeien houden en doordat de bemesting van het land better werd kreeg je ook meer voer voor de koeien". Vooral de opkomst van de kunstmest verhoogde de opbrengst per hectare.

Op het bouwland werden producten verbouwd die ook als voer voor de koeien gebruikt konden worden zoals bieten, haver, rogge en knollen. Pas veel later kwam de maïs. De bieten waren niet meer zo geschikt voor het vee. Ook werd er veel gras ingekuuld, persvoer ofte wel 'pasvoer' en dit zat dan in de 'paskoele'. Dit werd 's winters gevoerd op stal, naast hooi en krachtvoer. De meeste koeien bij de Fam. Stoeten hadden namen als Janke 1, Janke 2, Janke 3 en ga zo maar door. Het vaarskalf kreeg dezelfde naam als de moeder met een op-

Melken met de machien

volgend nummer. Bertus: "Toen we een trekker kochten werd het melken helemaal makkelijk, dan was ie binn'n uur weer thuis! We hadd'n de koeien meestal in 't Vlakke Venne of in de Koeweide, tussen Tempert en 't fietstunneltje aan de Hellendoornseweg. 's Morgens stonden Bertus en Dina om kwart over vijf op om te gaan melken. Voor zeven uur waren ze dan weer thuis voor de andere werkzaamheden. De kalveren moesten gewetterd worden, varkens voeren en natuurlijk hierna de kinderen uit bed en naar school.

Bertus: "Als we druk waren op het land dan kwam opa met de ponywagen met de pony ervoor bie 't land om de melkbussen op te halen". "Hij zat dan zo mooi vuurop 't wagentie met zinne piepe in de mond".

Bij het melken was het belangrijk dat de melk zo schoon mogelijk in de bussen kwam. Als de melk niet schoon genoeg was dan kreeg je van de melkfabriek minder geld. De fabriek betaalde uit naar klasse van reinheid, een 1, 2 of 3 en was altijd weer een spannend moment om het kaartje aan de lege melkbus te bekijken. Op de melkbus stond een houder met metalen zeven met ‘watte’ ertussen. Hier werd de melk op gestort en stroomde via de watten langzaam in de melkbus. Na het melken werd de zeef schoongemaakt en de ‘watte’ weggegooid, bij de volgende melkbeurt kwamen er nieuwe watten in. Naast de controle op reinheid door de melkfabriek kwam ook elke 14 dagen de ‘monsternemer’. Dit was iemand die van elke koe een schepje melk in een flesje deed en op dat flesje het registratienummer van de koe zette. De flesjes zaten in een houten (later metaal) kistje met het ‘monsterboekje’ er bovenop. De monsters werden op de fabriek gecontroleerd op het vetgehalte. Ook woog de monsternemer de melk van de koe om te registreren hoeveel de melkafgifte was. In 1975 werden de bussen door Stoeten ingeruild voor de melktank. Er werd een nieuwe stal naast het huis gebouwd met meteen een melkleiding en een ruimte voor de melktank.

Tot zijn 65 jaar heeft Bertus ‘gemelkt’ en na zijn pensionering heeft hij alleen op ‘t land bij huus nog een paar koeien gehad. Eerst nog voor melk voor de verkoop, later lieten ze de natuur zijn eigen gang gaan en lieten de kalveren erbij lopen. Dit tot genot van de bewoners aan de Grotenweg en Hallinkskaamp, die hiermee een prachtig ‘boers uitzicht’ hebben.

Gerrit-Jan Hallink en Gerrit Grefelman

Erve Bakhuis

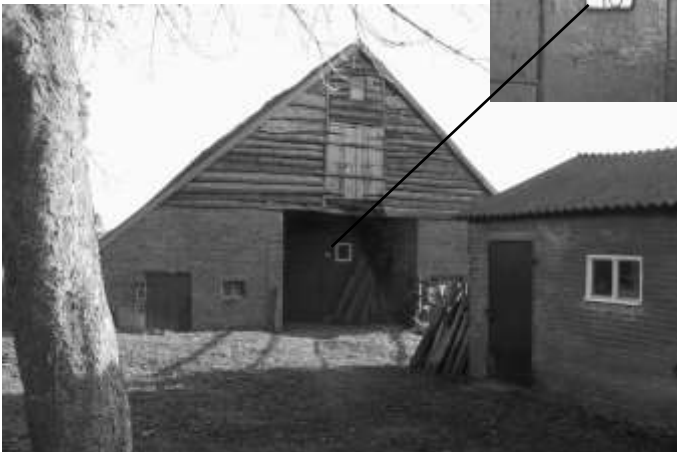
Gelegen in Archem op de grens met Lemele ligt Erve Bakhuis. De huidige bewoners zijn Jan en Dirkje Bakhuis.

Interessant om te weten is dat vroeger de grens tussen Lemele en Archem door een soort geul gemarkeerd werd. Deze geul werd gegraven in een zogenaamd kielspit (spitten in een V-vorm).

De grens begon ongeveer tussen de erven Bakhuis en Voortman (de berenhouder) en liep over de Lemelerberg richting Lovenseweg in Dalmsholte. Het erf is al ingetekend op een land- en ook op een kaart van 1883.

*Tussen de School en het erf Soogen ligt het erf Bakhuis
(Kadastrale kaart 1832)*

Het onderschoer met huisnummer F46

kaart uit 1832

Voordat er straatnamen waren werden de huizen met een letter aangegeuid; in Archem met een F, in Lemele met een D.

Het huisnummer van de familie Bakhuis was toentertijd F 46. Dit bordje bevindt zich nog op

de deur onder het onderschoer van het voormalige woonhuis.

Frederikus Bennink en Aaltje Gotemarsink

Als we in de historie van dit erf en familie duiken komen wij bij Fredrikus Bennink. Fredrikus Bennink trouwt op 13 maart 1902 met Aaltje Gotemarsink

Uit dit huwelijk worden 4 dochters geboren:

- Fennigje, geboren 7 juni 1902
- Jennegien, geboren 4 december 1903
- Hendrikje, geboren 25 september 1905
- Harmina, geboren 18 november 1907

Op 14 mei 1926 trouwt de oudste dochter Fennigje met Derk Bakhuis. Derk was in Lemele als knecht werkzaam op de boerderij van Wemekamp (aan de Hellendoornseweg). Hij kwam uit Dalms-

holte waar hij woonde aan het Bakhuisdijkje. Op de huidige plek woont nu de fam.Tensen. De vader en moeder van Derk waren Jan Bakhuis en Janna Top. Na het overlijden van Janna in 1916 gaat Jan Bakhuis inwonen bij zijn dochter Egberdina, die getrouwd was met Albert Jan Gotemarsink in Archem (waar nu de fam.Minkjan woont aan de Faanke). Hij overlijdt in september 1937.

We keren weer terug naar Derk Bakhuis. Uit het huwelijk met Fennigje Bennink worden 6 kinderen geboren:

- Fredrikus, geboren 22-04-1928. Hij trouwt met Evertje (zus) Grefelman. Zij wonen eerst op de boerderij aan de Grefeldijk, waar nu Henri en Marja Bloten wonen.

In 1964 verhuizen ze naar de nieuwe boerderij aan de Zonnebloemweg. Zij krijgen 3 kinderen: Herman, Hennie en Dik.

- Janna, geboren 28 juni 1930. Zij trouwt met Theunis Roddenhof in Dalmsbolte waar ze een boerderij hebben. Zij krijgen 2 zonen: Anton

Derk Bakhuis en Fennigje Bennink

en Dik.

- Aaltje, geboren 15 april 1932. Zij trouwt met Anton Meijerman en wonen te Giethmen. Ze krijgen 4 kinderen: Derk, Adrie, Christiaan en Fennie.

- Jan, geboren 22 november 1934. Hij trouwt met Dirkje Sturris en blijft op het ouderlijk huis wonen en is dan ook boer geworden. Zij krijgen 3 kinderen: Fenna, Gerda en Erik.

- Rika Egberdina, geboren 25 april 1937. Zij trouwt met Marten Stapelberg en krijgen een zoon en een dochter, namelijk Gea en Erwin.

- Hendrikje, geboren 29 april 1940. Zij komt om het leven net na de bevrijding in 1945 als zij op noodlottige wijze gegrepen wordt door een auto rijdend in een colonne van het Rode Kruis.

Door mensen van deze colonne wordt ze met spoed naar het ziekenhuis te Zwolle gebracht. Helaas overlijdt ze op 11 mei. (zie artikel over het Kerkblad in het vorige nummer).

In het begin van het huwelijk werkt Derk naast het werk op de eigen boerderij ook nog af en toe als knecht bij de familie Wemekamp. Later werkt hij in de bossen van Archem, die toebehoren aan de familie Valkenburg. Ook brengt hij vrachten klinkers naar Giethmen voor de klinkerweg Giethmen – Dalmsholte. In 1938 wordt besloten een nieuwe boerderij te bouwen, toentertijd een hele grote stap, want het was in de zogenaamde crisistijd. In de oorlogstijd moest af en toe onderdak worden geboden aan Duitsers of pro-Duitse Russen, die paarden in beslag hadden genomen. Eén van die paarden droeg een mooi halster en dat kon Derk passen. Stiekem werd de halster onder het stro gestopt maar helaas de Russen lieten zich niet beetnemen, wel

Frederikus Bennink, Fennigje Bennink en Derk Bakhuis

lieten ze in opa's stoel veel vlooien na.

In de laatste jaren van haar leven moet Fennigje opgenomen worden in het verzorgingshuis de Hartkamp in Raalte.

Op een dramatische zondagmiddag, op 13 september 1981, gaat Derk met kleinzoon Herman (zoon van Fredrikus en zus Bakhuis) en zijn pasgetrouwde echtgenote Dinie Bakhuis-Warmelink naar Raalte om Fennigje op te zoeken in de Hartkamp.

Ze verongelukken alle drie nabij de Posthoorn te Lemelerveld door een verkeerde inhaalmanoeuvre van een tegenligger.

Fennigje Bakhuis overlijdt op 20 maart 1982.

Hendrik van Luinen

Van wie

bin ie d'r

iene??

De families Bakhuis en Bennink

Als aanvulling op het artikel over het erf Bakhuis heb ik van de families Bakhuis en Bennink wat gegevens opgezocht over hun voorouders.

De gegevens zijn niet compleet, daarvoor is meer tijd nodig en er zijn zeker enkele kinderen “vergeten”.

De familie Bakhuis.

Met de familie Bakhuis moet ik beginnen in Daarle waar Teunis Bakhuis (I), voorheen Struik, getrouwd met Geesje Jansen Costede en zoon Egbert (II) wonen op het erf Bakhuis gelegen aan de Daarler Es

Zuideinde. Dit is ten zuiden van de Groene weg van Daarle naar Daarlerveen.

De naam Bakhuis kan letterlijk genomen worden: het huis waar brood gebakken werd.

Oorspronkelijk was het een onderdeel van het erf Dubbink of Dubbelink.

Egbert (II) Theunissen van Bakhuis te Daarle trouwt met Jenneken Derks Wessels van den Brill te Marle op 2 april 1786. Egbert is geboren op Bakhuis, maar woont op erf Lozeman

Zij krijgen de volgende kinderen:

- Hendrika * 1787
- Teunis

Deel van Kadastrale kaart 1832 van de Daarler Esch Zuideinde

- Dine
- Evert Jan * 1791
- Derk (III) * 1794
- Geese * 1800

Derk (III) is schaapherder en trouwt op 15 maart 1821 in Hellendoorn met Hendrika Wermink of Warmelink uit Ommen, dienstmeid, geboren in 1801. Zij verhuizen nogal eens en wonen op Seijgers, Snijders en Lozeman.

Uit dit huwelijk tenminste de volgende kinderen:

- Hendrik * 1821 op Seijgers
- Jennigjen * 1823 op Seijgers
- Gerridina * 1824 op Snijders + 1882 te Ommen
Zij trouwt met Jan Stobbelaar.

Hun dochter, Gerridina Stobbelaar, trouwt met Hendrik Jan Schurink en hun dochter, Gerridina Schurink, trouwt met Gerrit Hendrik Tempert van “de Koopman”.

- Egbert (IV) * 1826 + 1885 te Archem 56
- Jan * 1830
- Derk * 1833 + 1875 te Daarle
Hij trouwt met Hendrika Kromhof in 1857.
- Gezina * 1837 op Lozeman
- Janna * 1839

Derk (III) overlijdt in 1848, en Hendrika in 1877 in Daarle.

Egbert (IV) trouwt op 25 oktober 1849 met Jennigje Zwinselman in 1821 geboren in Ambt Ommen.

Zij krijgen tenminste zeven kinderen:

- Derkje * 1850 + 1850, 1 maand oud
- Derk * 1852 + 2 mei 1866, 14 jaar
- Hendrika * 1855 + 18 mei 1866, 11 jaar
- Jan (V) * 1857 + 1937
- Lubbertus * 1860 + 17 mei 1866, 5 jaar
- Hendrik * 1863 + 18 maart 1866, 3 jaar
- Jennigje * 1866 + 13 maart 1866, 1 maand oud

Uit bovenstaande datums blijkt dat van deze zeven kinderen alleen Jan (V) overblijft. Het moet voor deze mensen vreselijk zijn geweest vijf kinderen te verliezen zo kort na elkaar. Het kan de ziekte cholera geweest zijn, die in die tijd nog wel voorkwam. Zij overlijden allen te

Archem nummer 40.

Egbert (IV) overlijdt op 16 juni 1885 en of het een ongeluk is vermeldt de overlijdensakte niet, maar Jennigje wordt op 22 augustus van hetzelfde jaar verdronken gevonden in een kolk vlakbij haar huis. Jan Bakhuis (V) trouwt in Ommen op 5 november 1886 met Janna Top, geboren te Hardenberg in 1866.

Uit dit huwelijk tenminste:

- Egbert * 1891 + 1893
- Egberdina * 1894 + 1983, getrouwd met Albert Jan Grotemarsink
- Derk (VI) * 1901 + 1981
- Twee doodgeboren kinderen

Janna overlijdt in april 1916 en Jan (V) gaat bij zijn dochter Egberdina wonen en overlijdt in september 1937.

Het vervolg kunt u lezen in het artikel over het Erf Bakhuis.

De familie Bennink.

De naam Bennink is al een heel oude lemelse naam want zij komt al voor in stukken van 1520.

Ik begin veel later vanuit het trouwboek van Ommen waarin vermeldt wordt dat Arend Hendriks Bennink (I) op 30 april 1775 trouwt met Berendina Hendriks op 't Raanveld. Hiervan zijn geen kinderen bekend.

Arend trouwt voor de tweede keer met Hendrika Janssen Polakker uit Daarle op 6 oktober 1782.

Uit dit huwelijk tenminste de volgende kinderen:

- Alberdina * 1783
- Jan Hendrik (II) * 1789 + 1832
- Dina * 1792
Zij trouwt eerst met Albert Batterink uit Junne en daarna met Jan Schepers uit Ommen.
- Aaltje * 1796
Zij trouwt met Hendrik Raatmink uit Hardenberg.

Jan Hendrik (II) trouwt op 18 mei 1816 in Ommen met Fennigje Nijenhuis. Zij is geboren in 1792 in Egede (Hellendoorn)

Uit dit huwelijk de volgende kinderen:

- Arend * 1817 + 1869
Hij is getrouwd met Willemina Hengelaar uit Eerde.
- Gerritdina * 1818 + 1886
Zij is getrouwd met Gerrit Jan Aaftink. Uit dit huwelijk worden

acht kinderen geboren, waarvan er vier achtereenvolgens in 1854, 1855, 1857 en 1859 overlijden. Dochters trouwden met Manenschijn en Kleinlugtenbeld.

- Hendrik (III) * 1821 + 1905
- Hendrika * 1825 + 1907
Zij trouwt met Gerrit Ravenshorst.
- Hendrik Jan * 1826 + 1895
Hij trouwt eerst met Klaasje Brouwer en daarna met Hendrika Hoekerswever
- Jan Hendrik * 1832 + 1882
Hij trouwt op 2 april 1856 met Hendrika Voortman. Zij overlijdt in 1868 en is de derde die op de begraafplaats in Lemele wordt begraven.

Hendrik (III) trouwt op 30 maart 1853 met Fennigje Meesters. Zij is geboren in 1828 en dochter van Hendrik Meesters en Fennigje Boone. Uit dit huwelijk de kinderen:

- Jan Frederik * 1857 + 1919
Hij trouwt met Annigje Bruins uit Hardenberg.
- Egbert * 1859
Hij trouwt met Egberdina Velthuis, dochter van Albert Velthuis en Gerritdina Hallink.
- Frederikus (IV) * 1863 + 1947
- Gerrit Jan * 1869
Hij trouwt met Hendrikje Hogenkamp, dochter van Jan Hendrik Hogenkamp en Geesje Bremmer
- Alberdina * 1873 + 1958
Zij trouwt met Hendrik Jan Kleinlugtenbeld.

Fennigje overlijdt in 1894 en Hendrik in 1905. Frederikus (IV) trouwt op 13 maart 1902 met Aaltje Grotemarsink.

Zij is geboren in 1875 en dochter van Harmen Grotemarsink en Jennechien Mannen. Hun dochter Fennigje trouwt met Derk Bakhuis. Zie verder het artikel over Erf Bakhuis.

Bronnen: Een deel van de informatie over het erf Bakhuis uit Daarle komt uit een boek van B. D. Marsman: "Daarle, ontdekkingen langs erf, esch en wueste" uit 2001. Hierin staan prachtige foto's en beschrijvingen van boerderijen in Daarle.

De overige gegevens komen uit de Doop-, Trouw- en Begraafboeken en Burgerlijke Stand van de gemeenten Hellendoorn en Ommen en uit

Hoe leefden onze voorouders.

(O.a. uit informatie en boeken van A. Goutbeek en B.D. Marsman)

Als ik zo bezig ben met voorouderonderzoek bekruipt me vaak de vraag hoe al die mensen in het verleden geleefd hebben.

Hoe zit de geschiedenis van onze omgeving in elkaar. Zeker we weten veel over Willem van Oranje, Piet Hein of Willem Drees via de vaderlandse geschiedenis op school, maar wat weten we over de bevolking van Overijssel en specifiek van Lemele?

Om dat in perspectief te zetten begin ik ver vóór onze jaartelling. 12000—8300 v. Chr. Oude Steentijd.

In die tijd was het Vechtgebied één grote toendravlakte, waar onder andere ook rendieren graasden. De rendierjagers zijn dan ook de eerste bewoners langs de Vecht. Opgravingen van vuurstenen pijlpunten, mesjes en schrapers bewijzen dit.

8300—1700 v. Chr. Middensteentijd.

Het wordt warmer en de toendra's worden bos. De rendieren verdwijnen en er komt ander wild en daardoor ook andere jagers en voedselverzamelaars. De mensen in deze omgeving zijn nog steeds trekkende groepen. De zomer is hier wel te harden, maar de winters worden in het zuiden doorgebracht in de bescherming van grotten.

Aan het eind van die periode zoeken de mensen een vaste woonplaats en de eerste boeren beoefenen landbouw en veeteelt.

Doordat men veel meer voedsel zelf verbouwde nam ook de bevol-

king toe en men had meer ruimte nodig om te leven. Jacht en visserij kwamen meer en meer op de achtergrond.

1700—700 v. Chr. Bronstijd.

Er worden eenvoudige werktuigen gemaakt en de ruilhandel begint.

Doden worden in urnen in grafheuvels begraven.

700—0 v. Chr. IJzertijd.

Uit het ijzeroer, o.a. te vinden in het Vechtdal kan ijzer gehaald worden en is men minder afhankelijk van brons, een legering van koper en tin waarvoor de grondstoffen hier niet gevonden werden.

0—400 n. Chr. Romeinse tijd.

De mensen in deze omgeving waren Tubanten, die later door de Saksen werden verdreven. Op hun beurt hadden die het regelmatig aan de stok met de Franken. De bewoners hier worden niet door de Romeinen overheerst, maar men werkt wel voor ze met als gevolg dat ze gebruiken en werktuigen overnemen.

400—700 n. Chr. De duistere tijd.

Door het wegtrekken van de Romeinen loopt Overijssel bijna helemaal leeg. De Franken zijn de heersers en die vestigen zich ten oosten van de IJssel, maar hier en daar blijven toch plukjes mensen wonen. Dit komt tot uitdrukking doordat de naam Lemelo blijft bestaan, hetgeen een heel oude naam is van voor de volksverhuizing, net als bv Daarle of Daarlo.

700—1000 n. Chr. Vroege Middeleeuwen.

Er worden koninkrijken gesticht; eerst de Merovingers en later de Karolingers met natuurlijk als belangrijkste Karel de Grote, waarvan iedereen hoopt van af te stemmen. Hij brengt Overijssel weer in cultuur en het Christendom breidt zich uit. Crematie wordt verboden.

Vele nieuwe nederzettingen worden gesticht in het gebied van de IJssel en de Vecht met namen als Bergentheim, Archem, Dalfsen, Ommen, Giethmen welke duiden op Frankische woonplaatsen.

1000—1500 n. Chr. Late Middeleeuwen.

Kerken worden gesticht, kastelen gebouwd en gemeenschappen verenigen zich. Kruistochten van de Christenen en rooftochten van de Noormannen; een tijd vol spanning.

Een volgende keer meer. Dick Vos

Wat is de mode?

Hoe werden de onderdanen warm gehouden!

Om geen koude voeten en benen te krijgen, breiden de vrouwen en soms ook de mannen, wollen sokken en kousen. Veel jongens leerden het breien als ze de koeien of schapen moesten hoeden. Die tijd kon men nuttig besteden door hun eigen kousen te breien. De wol die gebruikt werd, kwam van de eigen schapen. De wol werd eerst gewassen. Daarna werd het op winteravonden gesponnen op het spinnewiel. Nadat de strengen zwart geverfd waren, mochten (moesten) de kinderen de strengen ophouden, zodat men het garen op kluwens kon winden. Daarna begon het breien. Elk meisje leerde dit op de lagere school bij “nuttige handwerken”. Dit leerde men nog tot in de zestiger jaren. Dus de meeste 45+ moeten nog zelf sokken kunnen breien!!!!!! We beginnen met een paar dames kousen. Nadat de steken met 4 pennen waren opgezet breiden de meeste de kouslengte in één recht, één averecht, van net boven de knie tot aan de enkels. Dan breidde men nog 5 pennen recht voordat men met de grote en de kleine hak verder ging. Zodra de voet op lengte was, kon men met het minderen bij de tenen beginnen. De laatste 6 tot 8 steken kante men in één keer af. En zo breide men een tweede kous, een linker en een rechter dus. De dames hielden de kousen op met een kousenband of met jarretels. Een kousenband is een breed elastiek met aan de ene kant een knoop en aan de andere kant een metalen knoopsgat. Een jarretel is een buikgordeltje met daaraan vier bandjes met een knoop en een metalen knoopsgat. Hier deed men de kous tussen. Een mannenkous werd in twee recht, twee averecht gebreid en was meestal wat korter, tot net onder de knie. Ook hier breide men de voet in recht. De mannen hielden hun kousen ook op doormiddel van een kousenband. Voor daags gebruik werd ook wel een touwtje gebruikt of men gebruikte het koordje van de lange onderbroekspijp. Bij de winterdag werden er 's nachts bedsokken gedragen. Dit kunnen oude gestopte sokken zijn of men hield de sokken gewoon aan. Nog een “brei-werk”, maar nu van een ander soort!

Een winters recept: **balkenbrij**
Benodigdheden:

12 liter slachtnat
2,5 kg boekweitmeel
200 gram zure appelmoes
1 dl gesmolten vet
1 ons kaantjes
2 ons rommelkruid
1 flinke gesnipperde ui
4 lepels anijszaad
400 gram krenten
300 gram rozijnen

Bereiding: breng het slachtnat aan de kook. Voeg er de kaantjes, de gesnipperde ui, het anijszaad, de kruiden en de appelmoes, gewassen krenten en rozijnen aan toe. Vervolgens onder goed roeren het boekweitmeel en het zout naar smaak. Laat de massa, al roerend, flink doorkoken en zo dik worden, dat men de bodem van de pan kan zien bij het roeren. Giet de massa in een met meel bestrooide vorm en laat ze koud worden. Wanneer men, als de balkenbrij koud en hard is de bovenkant bedekt met wat gesmolten vet, kan men ze enige tijd goed houden. Balkenbrij kan gegeven worden in plaats van vlees bij de middagmaaltijd of als broodbeleg.

Recept aangepast aan deze tijd: Ingrediënten. 1 liter bouillon, 500 gr kaantjes, 300 gr boekweitmeel, 50 gr krenten 50 gr rozijnen, 1 flinke ui, 25 gr rommelkruid (vleeskruiden kan ook), 1 tl anijszaad, 1 gesnipperde zure appel. Bereiding: zie boven.

Inventarislijst gekregen goederen

Gekregen van

Wat

Mevr. Dogger-Hulsink	Dames-kleding waaronder een wit daags mussie
Fam. Kleinlugtenbeld - de Belte	Diverse dames- en herenkleding, schoenen, knip- en rouwmutsen met linten, eau de cologneflesje en knoopdoekjes
Mevr. Kleinhorsman-Manenschijn	Dames- en herenkleding en ondergoed voor de markt
Mevr. Gort-Scholten	Twee mutsen
Hr. Lubbers	Handdorsmolentje, leren beenbeschermers, schoenmakersleest
KNA	Fanfare- en drumbandpak
Fam. Scholten	Trapnaaimachine, po, spiegel
Hr. J. Scholten	Manchester broeken, vestjes en jasjes
Fam. van der Linden uit Numansdorp	Teiltje met diverse pakjes zeep, naaigaren, stopgaren, linten en elastiek
Collega standhouder markt	Grote rieten wasmand
R. Stobbelaar	Schotelstrooier
H. Arnold	Worstmolen
Van de Meije	Enkelscharige houten ploeg, zicht en melkzeef
Fam. Warmelink - Glintweg	Kafmolen, hekel, houten hooihark, maai balkslijpmachine
R. Jansen	Stro-snijmes
Fam. Van Luinen	Oude hamer

F.Nijhuis	Aanaardploeg, handschoffeltuig, strosnijder
H. Visscher	Handmolen
G.J. Kleinhorsman	Melkrek
Plaatselijk Belang Lemele	Film Lemele 1982
CBTB	Oude notulen, wandbord uitwisseling Duitsland
Voormalige skicommissie Lemele	Oude notulen, krantenknipsels
?	Portret koningin Wilhelmina
?	Huwelijksbord W. Stoevelaar— J. Grondman
?	Foto brugwachters
Fam. Scholten - Kerkweg	Trekzaag, haarset, diverse ijzerwaren, putemmertje
Mevr. Ardesch	Bus voor gasmasker uit 2e wereldoorlog, schotvorkje, mesthark, kruik, kolenbakje voor in de stoof
Fam. Heering - Lemelerveld	Kipkar (moet wel opgeknapt worden)
Fam. Wolters - Glintweg	Schotelstrooier (staat nog bij fam. Wolters)
Fam. Veltmaat	Dorsstok
Fam. de Voogd	Thermometer

Mien Oalders Huus

deur Annie Slots

Mien oalders huus woar 'k mien jeugd heb deurebracht

Koester ik as een dierbare schat veur 't noageslacht.

Doar stund et gentiaan klökkie langs de sloot

En 't zunnedauw pläntie doar mooi donkerrood.

Het pikkerige blad kruln zich rap um een insect

't Häd op oons wichter een onuutwisbaar effect.

Mien oalders huus met de beeste an reppels, fijn in 't stro

De matte met biggies laeng in 't schot; tewraene zo.

Bie visite was et gewoonte dat ze eam keekn

Hoe de beeste, de kälfies en biggen op de delle leekn.

Het peerd wol andach en ronnekte in de perestal

Det was zo bärre knus en ok gezellig boam al.

Mien oalders huus woar de kalkoen probeern te foppen

Deur de eier onder de brummelstroekn vot te stoppen.

De kipn scharreln ok gewoon in de vrieje natuur

Zie ging bietieds op 't rikke lang veur 't nachtelijk uur.

Wie bleuzn voegeigjes uut um an een touwgjie te rieng

Waern blie as wie völle soortn bie mekare kunnen kriegen

Mien oalders huus woar wie zwumm in d'Osterbrooks sloot

Doar blejn de wilde orchidee prachtig roze-rood.

Het laand van de Dodde stund veurjoars vol margrietten

Een witte zee um weakenlang van te kön genieten.

Wiw haeln uut de kolk die wierige donder pädn op

En spöln peertie det mos aait weer in galop

Mien oalders huus woar de melk ok elke dag
Deur vae, met 't peerd, noar de grote weg wödn ebrach.
De melkbussn warn nooit löag, wel nee
I e kreeng ze vol ondermelk weer terugge mee.
Zie wödn deur moo eassn en eschoerd tut en met
En 't understeboam op et melkrikke daele ezet.

Mien oalders huus woar wie oons wassn bie de pompe
En op de götte stund een riege kleine en grote klompen.
Mar 's Zoaterdag'soamds dan was et pas dollle pret
As wie iene veur iene in de grote teil wödn ezet.
Läkker wärm bie 't fenuus, wie wolln der niet uut vot
Nee volgens oons was die tied mangs völs te kot.

Mien oalders huus woar wie noar schole fietsn deur weer en
wind
Zes kilometer hen en zesse terugge, een hele ofstand veur een
kind

Het deern oons helderweg niet en bie völle snee
Spannen vae 't peerd veur de dresseerkoare en gunk eam mee.
Oalders huus, de boerderieje, 't lig daar zo mooi in 't veld
't Is mie zo leef en vertrouwd, mar ik heb et nog, det schelt.

Colofon:

Bestuur Stichting 't Lemels Arfgoed

M. Wilts, Korteveldsweg 2, 8148 RE Lemele voorzitter

A. Pouw, Glintweg 1, 8148 RM Lemele secretaris

D. Vos, Huusminkstg 1, 8148 PR Lemele penningmeester

Mevr. B. Manenschijn, Maanweg 2, 8148 RV Lemele lid

B. Duerink, Lemelerweg 41, 8148 PB Lemele lid

Bankrelatie: Rabobank Ommen - Rek.nr. 34.89.36.877

Kontaktpersonen werkgroepen:

Geschiedenis van winkels en bedrijven:

Bert Duerink, tel.: 331216

Boerderij, straat- en veldnamen onderzoek

Adri Pouw, tel.: 331455

Samenhang families/voorouderonderzoek

Dick Vos, tel.: 331729

Klederdracht:

Bertha Manenschijn, tel.: 331363

Oude ambachten en werktuigen:

Gerrit Jan Hallink, tel.: 331774

E-mailadres: lemelsarfgoed@freeler.nl

Website: www.lemelsarfgoed.freeler.nl

Vormgeving en redactie: Dick Vos

Het tijdschrift "t Lemels Arfgoed" verschijnt twee keer per jaar. Een abonnement (donateur) wordt geacht aan het begin van het jaar te zijn ingegaan en kost voor inwoners van Lemele minimaal € 5,- en voor belangstellenden buiten Lemele minimaal € 7,50 in verband met portokosten.

Bij betaling door overschrijving bij "Mededelingen" adres en woonplaats vermelden omdat op de rekeningafschriften alleen de naam wordt vermeld. Voor machtigingen kunt u contact opnemen met de penningmeester.

Overname van artikelen alleen na toestemming van de auteur.